

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Oldefa'er

Citation: Andersen, H. C.: "Oldefa'er", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal, C. A. Reitzel, 1990, s. 136*. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeventyr05val-shoot-workid78005/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Oldefa'er.

[19]

Oldefa'er var saa velsignet, klog og god, vi saae Alle op til *Oldefa'er*; han kaldtes egenlig, saa langt jeg kunde huske tilbage, Fa'erna'er, ogsaa Mo'erna'er, men da min Broder *Fredrik*s lille Søn kom i Familien, avancerede han til *Oldefa'er*; høi-
ere op kunde han ikke opleve! Han holdt saa meget af os Alle-
sammen, men vor Tid syntes han ikke at holde rigtig af: »Gammel Tid var god Tid!« sagde han; »sindig og solid var den! nu er der saadan en Galop og Venden op og ned paa Alt. Ungdommen fører Ordet, taler om Kongerne selv, som om de vare dens
Ligemænd. Enhver fra Gaden kan dyppe sin Klud i raadent Vand og vride den af paa Hovedet af en Hødersmand!«

Ved saadan Tale blev *Oldefa'er* ganske rød i Ansigtet; men lidt efter kom igjen hans venlige Smil og da de Ord: »Naa, ja! maaskee tager jeg noget fejl! jeg staaer i gammel Tid og kan ikke faae ret Fodfæste i den nye, Vor Herre lede og føre den!«

Naar *Oldefa'er* talte om gammel Tid, var det ligesom om den kom tilbage til mig. I Tankerne kjørte jeg da i Guld-Karreer med Heidukker, saae Laugene flytte Skilt i Optog med Musik og Faner, var med i de morsomme Julestuer med Pante-
leg og Udklødning. Der var jo rigtignok ogsaa i den Tid meget Fælt og Grueligt, Steiler, Hjul og Blods-Udgydelse, men alt det

k Collin 36, 4^e IV: 180. 3 bl. koncept.

r Holger Laage-Petersens samling, MS 695. Firsidet ark renskrift.

o For Ide og Virkelighed (se s. 126 note 0), 1870 II s. 144-49. Udkom sept. 1870. (Bibl. 1698). En uretstet foretekorrrektur dat. 27/8 70 er bevaret som Laage-Petersens samling nr. 4477.

A NBH 9-72 s. 19-24 (Bibl. 1617).

B EHS 5-74 s. 168-68 m. 2 ill.; titlen er indtegnet i den første.

1 Oldefaer k; Oldefa'er af Hans Christian Andersen r, overklistet med strimmel
hvorpå Oldefader; Oldefa'er o, dog Oldefader i korrrekturen; Oldefa'er A, Olde-
fader tegnet B. 4 Mo'erna'er] Mo'erna'er fejl A. 9 Venden op og ned i est ord
kr0. 10 dans] dres r0. 21 Der - 9 Fredrik] overklistning over længere version
k, på bagsiden fragment af Lysens, se s. 146 note 1. 32 Blods-] Blod- r0.

Gruelige havde noget Løkkende og Vækkende. Jeg fornam om de danske Adelsmænd, der gav Bonden fri, og Danmarks Kronprinds, der ophævede Slavehandelen.

Det var yndigt at høre *Oldefa'er* fortælle derom, høre fra hans Ungdomsdage; dog Tiden foran den var dog den allerdeiligste, saa kraftig og stor.

»Raa var den!« sagde Broder *Frederik*, »Gud skee Løv at vi ere ud over den!« og det sagde han reent ud til *Oldefa'er*. Det skikkede sig ikke, og dog havde jeg nogen Respect for *Frederik*; han var min ældste Broder, han kunde være min Fader, sagde han; han sagde nu saa meget Løjerligt. Student var han med bedste Charakteer og saa flink paa Faders Contor, at han kunde snart gaae med ind i Forretningerne. Han var Den, *Oldefa'er* meest indlød sig med, men de kom altid op at disputere. De To forstode ikke hinanden og vilde aldrig komme til det, sagde hele Familien, men i hvor lille jeg end var, mærkede jeg dog snart, at de To ikke kunde undvære hinanden.

Oldefa'er hørte til med lysende Øine naar *Frederik* fortalte eller læste op om Fremskridt i Videnskaben, om Opdagelser af Naturens Kræfter, om alt det Mærkelige i vor Tid.

»Menneskene blive klogere, men ikke bedre!« sagde da *Oldefa'er*. »De oplinde de forfærdeligste Ødselæggelsesvaaben mod hverandre!«

»Des hurtigere er Krigen forbi!« sagde *Frederik*, »man vent ikke syv Aar paa Fredens Velsignelse! Verden er fuldblodig, den maa imellem have en Aareladning, det er fornødent!«

En Dag fortalte *Frederik* ham noget virkeligt Oplevet i vor Tid i en lille Stat. Borgemesterens Uhr, det store Uhr paa Raadhuset, angav Tiden for Byen og dens Befolkning; Uhret gik ikke ganske rigtigt, men hele Byen rettede sig dog derefter. Nu kom ogsaa der i Landet Jernbaner, og de staae i Forbindelse med alle andre Landes, man maa derfor vide Tiden nøjagtig, ellers løber man paa Jernbanen fik sit solrettede Uhr, det gik rigtigt, men ikke Borgemesterens, og nu rettede alle Byens Folk sig efter Jernbane-Uhret.

Jeg loe og fandt at det var en morsom Historie, men *Oldefa'er* loe ikke, han blev ganske alvorlig.

»Der ligger en heel Deel i hvad Du der fortæller!« sagde han, »og jeg forstaaer ogsaa din Tanke ved at Du fortæller mig det.

1 fornam] fornam saa meget smukt, jeg fornam B. 2 gav] gave krO. 3 ophævede] hævede krO. 12 Contor] Kontoir krO. 23 hverandre] hinanden krO. 30, 34 rigtigt] rigtig O. ff. 32 og 138,4 nøjagtig] nøjagtig O. -igt kr. 34 ikke] det gjorde ikke B.

Der er Lærdom i dit Uhrværk. Jeg kommer fra det til at tænke paa et andet, mine Forsældres gamle, simple, bornholmske Uhr med Blylodder; det var deres og min Barndoms Tidsmaaler; det gik vel ikke saa ganske nøjagtigt, men det gik, og vi saae til Viseren, den troede vi paa og tænkte ikke paa Hjulene indeni. [22] Saaдан var ogsaa dengang Statsmaskinen, man saae trygt paa den, og troede paa Viseren. Nu er Statsmaskinen bleven et Uhr af Glas, hvor man kan see lige ind i Maskineriet, see Hjulene dreie og snurre, man bliver ganske angst for den Tap, for det Hjul! hverledes skai det gaae med Klokkeslettet, tænker jeg, og har ikke længer min Barometro. Det er Nutids Skrybelighed!

Og saa talte *Oldefa'er* sig ganske vred. Han og *Frederik* kunde ikke komme ud af det sammen, men skilles kunde de heller ikke, »ligesom den gamle og den nye Tid! – det fornem de begge To og hele Familien, da *Frederik* skulde paa Reise, langt 15 bort, til *Amerika*. Det var i Husets Anliggende Reisen maatte gjøres. Det var en tung Skilsmisse for *Oldefa'er*, og Reisen var saa lang, heelt over Verdenshavet, til en anden Deel af Jordkløden.

»Hver fjortende Dag vil Du have Brev fra mig!« sagde *Fre-* 20 *derik*, »og hurtigere end alle Breve, vil Du gjennem Telegraphtraaden kunne høre fra mig; Dagene blive Timer, Timerne Minutter!«

Gjennem Telegraphtraaden kom Hilsen da *Frederik* i *Eng-* 25 *land* gik ombord. Tidligere end et Brev, selv om de flyvende *Skyer* havde været Postbud, kom Hilsen fra *Amerika*, hvor *Frederik* var stegen i Land; det var kun nogle Timer siden.

»Det er dog en Guds Tanke, der er forundt vor Tid!« sagde *Oldefa'er*; »en Velsignelse for Menneskeheden!«

»Og i vort Land bleve de Naturkræfter først forstaaede og [23] udtalte, har *Frederik* sagt mig.«

»Ja,« sagde *Oldefa'er* og kyssede mig. »Ja, og jeg har seet ind i de to milde Øine, som først saae og forstode denne Naturkraft; det var Barneøjene som dine! og jeg har trykket hans Haand!« 35 Og saa kyssede han mig igjen.

Mere end en Maaned var gaaet, da der i et Brev fra *Frederik* kom Efterretning om, at han var bleven forlovet med en ung, yndig Pige, som bestemt hele Familien vilde være glad ved. Hen-

7 bleven] blevet kr0. 21 end] kr og korr. til 0, end ved 0. 22 kunne] kunde kr0. 24 England] Engeland kr og korr. til 0, England 0. 25 et Brev] Brev kr0. 27 stegen] stæget kr0. 30 Land] Land, sagde da jeg, kr0. – bleve] blev kr og korr. til 0, bleve 0. 34 udtalte] k, udtalt r og korr. til 0, udtalte 0. 37 bleven] blevet kr0.

des Photographi sendtes og blev beseet med bare Øine og med Forstørrelsesglas, for det er det Rare ved de Billeder, at de kunne taale at sees efter i de allerskarpeste Glas, ja at da kommer Ligheden endnu mere frem. Det har ingen Maler formaset, selv de allerstørste i de gamle Tider.

»Havde man dog dengang kjendt den Opfindelse!« sagde *Oldefa'er*, »da havde vi kunnet see Ansigt til Ansigt Verdens Velgjørere og Stormænd! – Hvor dog Pigebarnet har seer mild og god ud!« sagde han og stirrede gjennem Glasset. »Jeg kjender hende nu, naar hun træder ind ad Døren!«

Men nær var det aldrig skeet; lykkeligvis hørte vi hjemme ikke ret om Faren, før den var forbi.

De unge Nygifte naaede i Glæde og Velbefindende *England*, derfra vilde de med Dampskib gaae til *Kjøbenhavn*. De saae den danske Kyst, Vestjyllands hvide Sandklitter; da reiste sig en Storm, Skibet stødte mod en af Revlerne og sad fast; Søen gik høit og vilde bryde Fartøiet; ingen Redningsbaad kunde virke; Natten fulgte, men midt i Mulmet foer fra Kysten en lysende Raket hen over det grundstødte Skib; Raketten kastede sit Tong hen over det, Forbindelsen var lagt mellem dem derude og dem paa Land, og snart droges, gjennem tunge, rullende Søer, i Redningskurven en ung, smuk Qvinde, lyslevende; og uendelig glad og lykkelig var hun, da den unge Huusbond snart stod hos hende paa Landjorden. Alle ombord bleve frelste; det var endnu ikke lys Morgen.

Vi læse i vor søde Søv n i *Kjøbenhavn*, tænkte hverken paa Sorg eller Fare. Da vi nu samledes om Bordet til Morgen-Kaffe, kom et Rygte, bragt ved et Telegram, om et engelsk Dampskibs Undergang paa Vestkysten. Vi fik stor Hjerteangst, men i samme Time kom Telegram fra de frelste, kjære Hjemkomne, *Frederik* og hans unge *Illustra*, der snart vilde være hos os.

De græd Allesammen; jeg græd med, og *Oldefa'er* græd, foldede sine Hænder, og – jeg er vis derpaa – velsigtede den nye Tid.

Den Dag gav *Oldefa'er* to hundrede Rigsdaler til Monumentet for *Hans Christian Ørsted*.

Da *Frederik* kom hjem med sin unge Kone og hørte det,

3 de] det kr0. 5 selv] kr og korr. til 0, selv ikke 0. 7 vi] vi nu kr0. 9 god] klog k, god r0. 15 Sandklitter: - 16: Søer] Sandklitter, det var et stormende Veir, Fartøiet kom paa Grund, Seen k; Sandklitter; Seen r0. 15 Fartøiet] det kr og korr. til 0, Skibet 0. 21 dem] de kr og korr. til 0, dem 0. 26 læse] læse endnu kr og korr. til 0, læse 0. 35 to hundrede Rigsdaler] 200 Rdlr. kr, 200 Rdl. 0 (og korr.) 56 Ørsted] herefter ny linie k, ikke r0.

sagde han: »det var Ret, *Oldefa'er!* nu skal jeg ogsaa læse for Dig hvad *Ørsted* allerede for mange Aar tilbage skrev om gammel Tid og vor Tid!»

»Han var vel af din Mening!» sagde *Oldefa'er*.

»Ja, det kan Du nok vide!» sagde *Frederik*, »og Du er med, s Du har givet til Monumentet for ham!»

Under tavlen H. C. Andersen kr0.